

Oikeusministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi

Yleistä

Automaattiseen päätöksentekoon liittyvä hallinnon yleislakien muuttaminen on MMM:n mielestä perusteltua. HE-luonnoksessa onkin mainittu MMM:n osalta muun muassa Suomen metsäkeskus organisaationa, joka tekee automaattisia päätöksiä eräissä yksinkertaisimmissa metsätalouden rahoitukseen liittyvissä asioissa (massapäätöksiä). Kun otetaan huomioon, miten pitkään valtionhallinnossa on edistetty digitalisaatiota ja mitkä mahdollisuudet automaattinen päätöksenteko tuo toiminnan tehostamiseen, voidaan pitää yllättävänä, että vasta nyt esitetään asiaan liittyen lainsäädäntöä. On selvää, että automaattinen päätöksenteko liittyy niin keskeiseltä osin hyvään hallintoon, että asiasta tarvitaan perustuslain vaatimukset täyttävää yleislainsäädäntöä.

Hyvä on, että perustuslakivaliokunnan kannanoton johdosta valmistelutyö on vihdoinkin käynnistynyt. Hyvää on myös se, että vaikka asia liittyy kahteen hallinnon yleislakiin, jotka kuuluvat kahdelle eri ministeriölle, on kuitenkin laadittu yksi hallituksen esitys. MMM antaa kiitosta myös siitä, että valmistelun aikana on kuultu ministeriöitä ja muita tahoja muutamaan kertaan jo ennen hallituksen esityksen antamista. On tosin sanoen aidosti pyritty selvittämään nykytilaa ja rakentamaan sääntely sille pohjalle, mutta kuitenkin hyvän hallinnon ja ylipäätään perustuslain vaatimukset huomioon ottaen.

Esitetyt muutokset koskevat hallinnon yleislakeja, mutta esityksestä ei nimenomaisesti käy ilmi se, onko vielä tarpeen säätää siitä, että käytetään automaattista päätöksentekoa joidenkin hallintoasioiden hoitamisessa. HE-luonnoksen s. 68 kerrotaan toteuttamisvaihtoehdoista. Neljänneksi-sanalla alkavassa kappaleessa todetaan yhdeksi toteuttamisvaihtoehdoksi se, että yleislainsäädännössä säädettäisiin automaattisesta päätöksenteosta, mutta tämän lisäksi säädettäisiin hallinnonalakohtaisesti automaattisen päätöksenteon käyttöönotosta. Kun nyt esitykseen sisältyy sääntelyä, joka mahdollistaa automaattisen päätöksenteon käyttöönottopäätöksen tekemisen, voitaneen tästä päätellä, että tarkoituksena on, ettei siitä tarvitse säätää erikseen, että viranomainen tekee yksittäisissä asioissa automaattisesti päätöksiä. MMM esittää, että HE:n perusteluja täydennetään siltä osin, että niissä täsmennetään, ettei enää tarvita erityissäännöksiä, vaan noudatetaan suoraan hallinnon yleislakeja. Tämä lienee ollut esitysluonnoksen kirjoittajille itsestäänselvyys, mutta olisi siitä huolimatta tarpeen mainita.

Erityisesti Metsäkeskuksesta ja Metsähallituksesta

Suomen metsäkeskuksen automaattista päätöksentekoa koskevan sääntelyn kannalta ehdotettu sääntely ja sen aikataulu ovat perusteltuja. Jos sääntely tulee voimaan aikaisintaan vuoden 2023 puolella ja jos toiminta tulee saada uuden sääntelyn mukaiseksi 12 kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, siirtymäaika on riittävä. Metsäkeskus joutuu joka tapauksessa uusimaan metsätalouden rahoitukseen liittyvissä asioissa käyttämänsä tietojärjestelmän EU:n valtiontuki uudistuksen vuoksi. Ehdotettu aikataulu on siten MMM:n näkökulmasta kannatettava.

Metsähallitus tekee eräissä asioissa automaattisesti hallintopäätöksiä. Päätökset ovat sellaisia, joihin ei liity viranomaisen harkintaa. Metsähallitus on valtion liikelaitos ja siten julkisuuslain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu viranomainen. Vaikka tiedonhallintalain soveltamisalasäännökset eivät muotoilultaan ole selkeimmästä päästä on selvää, että ehdotettu sääntely ulottuu myös Metsähallitukseen. Asioita, joissa automaattista päätöksentekoa hyödynnetään, ovat esimerkiksi talviaikaisten maastoliikennelupien sekä useiden kalastus- ja pienriistalupien myöntäminen.

Yksikön päällikkö,

Pentti Lähteenoja

Ylijohtaja

Lainsäädäntöneuvos

Timo-Ville Nieminen

VN/3071/2020-MMM-329

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: